

KROPPSLIG LÆRING

REDAKTØRER: Tone Pernille Østern*, Dr. of Arts in Dance, Professor, NTNU Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Gunn Engelsrud, PhD, Professor, Norges Idrettshøgskole

Utgangspunktet for kroppslig læring som spesialtema i *På Spissen* forskning er en forståelse av at kroppen alltid er involvert i læring. Gjennom hele år 2019 publiserer vi vitenskapelige artikler som på ulike vis undersøker og tematiserer hvordan kroppen i kontinuerlig relasjon til verden og til andre, er omdreiningspunkt for læring.

Kroppen er etter hvert godt definert og beskrevet innenfor flere fagfelt (Engelsrud, 2006). Likevel har kroppslig læring, samt tematiseringen og teoretiseringen av kroppens betydning for læring, vært lite synlig og lite påaktet i læringskontekster som skole, lærerutdanning og annen høyere utdanning (Larsson & Fagrell, 2010). Det mangler fortsatt forskning fra forskjellige undervisningspraksiser i ulike fag der teorier om kroppslig læring brukes og vises didaktisk, selv om det eksisterer en del slik forskning også i nordisk kontekst (Anttila, 2013; Winther, 2012; Østern & Øyen, 2015). Vi trenger likevel mer forskning om kroppslig læring, særlig om læringsprosesser og undervisningspraksiser. Grunnskolen, lærerutdanningen og annen høyere utdanning framstår i sin organisering og didaktiske tenkning som dominert av kognitivistisk lærings teori (Østern, Dahl, Strømme, Petersen, Østern & Selander, 2019), der sentrale læringsstrategier forstås som for eksempel å reflektere, metareflektere, memorere og repetere, hovedsakelig ved bruk av verbale og skriftlige aktiviteter (NOU 2014:7; Tochon, 2010). Slike og andre læringsstrategier involverer imidlertid også kroppen, og forskning om kroppslig læring vil kunne bidra til forståelse av hvordan læring foregår.

Når vi skriver denne lederen, arbeides det for fullt med en revisjon av den norske læreplanen fra 2006. Begrepet kroppslig læring kommer for første gang inn i den

©2019 Tone Pernille Østern and Gunn Engelsrud. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

CITE THIS ARTICLE: Østern, T.P. & Engelsrud, G. (2019). Leder/Editorial. Kroppslig læring. *På Spissen forskning / Dance Articulated, Special Issue Bodily Learning*, 2019 (1), 1-5.

DOI: <http://dx.doi.org/10.18862/ps.2019.501.1>

*CORRESPONDENCE TO: tone.pernille.ostern@ntnu.no

- ▶ reviderte læreplanen i faget kroppsøving (physical education)¹. I forslaget står det at «Kroppsleg læring handler om allsidig motorisk læring, utvikling av kroppsmedvit og stimulering til rørsleglede.»² Men kroppsleg læring omfatter flere sider enn denne definisjon, og i dette og de kommende utgivelser av *På Spissen forskning* i 2019, ønsker vi å slippe til forskere som på ulike måter utforsker og belyser kroppsleg læring.

Kroppsleg læring løftes fram fra ulike perspektiver gjennom temaårets ulike artikler, men helt kort, og som en innledning, så innebærer kroppsleg læring en forståelse av at læringen skjer i hele mennesket og mellom mennesker i sosiale og romlige virkeligheter. Kroppsleg læring vises både i grovmotoriske og synlige bevegelser, affekter, intensiteter, persepsjon og mottagelighet som skjer dypt i og mellom mennesker, og i møtet mellom mennesker og andre levende organismer, rom, materialer og kulturelle og diskursive strukturer vi inngår i (Anttila, 2013, jf. også Damasio, 1994, 2000; Massumi, 1995; McCormack, 2013). Gjennom kulturelle forestillinger læres hvilke kropper som har verdi, noe som også vil kunne oppleves umiddelbart i kroppen. Bredden i den kroppslege læringen omfatter både tidstypiske, kulturelle og lokale verdisyn, hvordan samfunnet og andres blikk så å si «skriver seg inn» i våre kropper og hvordan vi bearbeider dette i vår egen kropp og relasjoner til andre. Videre handler kroppsleg læring om hvordan vi omgås med og lærer i møte med en rik variasjon av ulike materialer og rom, og hvordan den grunnleggende affektive *flow* som sirkulerer både i og mellom kropper (McCormack, 2013) filtrer oss sammen med andre og verden. Det er med andre ord en svært grunnleggende tematikk vi gir oss i kast med.

I *På Spissen forskning* 2019 (1) er Astrid von Rosen, Sofia Jusslin og Anna Lindqvist først ute til å bidra til ny innsikt med kroppsleg læring som tema.

I artikkelen med tittelen «Kroppslegt kunnskapande i dansarkivet: sinnliga, scenografiska och transformativa forskningspraktiker» undersøker von Rosen kroppsleg læring og kunnskaping i en forskningsprosess som fokuserer på dansearkiv. Som et resultat av undersøkelsen argumenterer forfatteren for verdien av kroppen som historiografisk forskningsverktøy. Hun spør, og svarer på, hvordan forskningsmetoder også kan være kroppsleg forankrede og fungere som et verktøy for arkivbasert historisk danseforskning.

Med artikkelen «Conceptualizing Dance Literacy: A Critical Theoretical Perspective on Dance in School» tar Jusslin leserne med i en analyse av begrepet *dance literacy*. Hun tar utgangspunkt i at bruken av begrepet *dance literacy* – danseliterasitet – i økende omfang har blitt brukt i forskningslitteraturen i løpet av det 21. århundredet, men uten nærmere definisjon. Jusslin foreslår som et resultat en danseliterasitetsmodell med tre dimensjoner for skolen: Dans som en egen kunstform, dans kombinert med andre literasiteter, samt det å lære ulike fag gjennom dans. Hun foreslår at undervisning i dans

1. Når denne lederen skrives, er kjerneelementene vedtatt, men selve ordlyden i de reviderte læreplanene er per dags dato ikke endelig ferdig og vedtatt. Se <https://www.regjeringen.no/contentassets/3d659278ae55449f9d8373fff-5de4f65/kjerneelementer-i-fag-for-utforming-av-lareplaner-for-fag-i-lk20-og-lk20s-fastsatt-av-kd.pdf> (lastet 18.01.2019)

2. Høringsutkast på <https://hoering.udir.no/Uttalelse/v2/4c78f60b-6f7a-4e7a-83fe-a08de47159fb?disableTutorialOverlay=True> (lastet 18.01.2019)

- ▶ kan tilby muligheter for kroppslig læring i og gjennom dans, der dansens egenverdi vektlegges og verdsettes.

Lindqvist fokuserer i artikkelen «Bortglömda kroppar i ett akademiserat förskolläroprogram? Om förskollärostudenters lärprocess» på dans, bevegelse og drama i en barnehagelærerutdanning i endring i Sverige. Barnehagelærerstudenters refleksjoner over sine læreprosesser analyseres og speiles i kritisk teori om den samfunnskapede hierarkien mellom teoretiske og praktiske fag, samt i kjønnteorier som peker på dans som en feminint ladet uttryksform. Studien vekker spørsmål om kroppslige læreprosesser i barnehagelærerutdanningen, og om hvordan mangel på kunnskaper og ferdigheter preger hvordan barnehagelærere legger til rette for barns læring og utvikling i barnehagen.

Vi håper med temanummeret *Kroppslig læring* gjennom hele år 2019 å sette kroppslig læring på dagsordenen, og perspektivere, diskutere og bidra til forståelser av hvordan den komplekse prosessen vi kaller læring, foregår. Videre ønsker vi at de ulike artiklene som publiseres gjennom året kan bidra til didaktisk fornyelse i skole, lærerutdanning og andre læringssammenhenger.

Trondheim og Oslo, 18.01.2019

Tone Pernille Østern

Gunn Engelsrud

Redaktører for temanummeret KROPPSLIG LÆRING gjennom år 2019

REFERANSER

Anttila, E. (2013). *Koko koulu tanssii! Kehollisen oppimisen mahdollisuuksia kouluuyhteisössä* [Hele skolen danser! Mulighetene med kroppslig læring i skolesammenheng]. Acta Scenica 37. Helsinki: Teatterikorkeakoulu.

Damasio, A. R. (1994). *Descartes' error: Emotion, reason, and the human brain*. New York (NY): Avon Books.

Damasio, A.R. (2000). *The feeling of what happens: Body, emotion and the making of consciousness*. London: Vintage.

Engelsrud, G. (2006). *Hva er kropp*. Oslo: Universitetsforlaget.

Larsson, H. & Fagrell, B. (2010). *Föreställningar om kroppen – kropp och kroppslighet i pedagogisk praktik och teori*. Stockholm: Liber.

Massumi, B. (1995). The autonomy of affect. *Cultural Critique nr. 31, The Politics of systems and environments*, Del II, Høst, 1995, 83–109.

▶ McCormack, D. P. (2013). *Refrains for moving bodies. Experience and experiment in affective spaces*. Durham, North Carolina og London: Duke University Press.

NOU 2014: 7. *Elevenes læring i fremtidens skole. Et kunnskapsgrunnlag*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Tochon, F.V. (2010). Deep Education. *Journal for Educators, Teachers and Trainers*, Vol. 1, 1–12.

Winther, H. (red.) (2012). *Kroppens språk i profesjonell praksis. Om kontakt, nærvær, lederskab og personlig kommunikation*. Værløse: Billesø & Baltzer.

Østern, T.P., Dahl, T., Strømme, A., Petersen, J.A., Østern, A-L. & Selander, S. (2019). *Dybde/Læring – en fjerfaglig, relasjonell og skapende tilnærming*. Oslo: Universitetsforlaget.

Østern, T.P. & Øyen, E. (2015). Moving through Change. *Choreographic Practices*, vol. 6 (1), 125–144.

AUTHOR BIO

Tone Pernille Østern, with a Doctor of Arts in Dance from the Theatre Academy/UniArts Helsinki, is a dance artist and Professor in Arts Education with Focus on Dance at NTNU Norwegian University of Science and Technology. She is active as Artist/Researcher/Teacher, with a special interest in socially engaged (dance) art, dance in dialogue with contemporary times, bodily learning, aesthetic approaches to learning, choreographic processes, qualitative and post-qualitative research methodology, and supervision. She is the leader of the Master program in Arts Education and extensively supervises master and PhD students.

Gunn Engelsrud has a PhD from the Faculty of Social Sciences at the University of Oslo and is professor of Health Science at the Department of Physical Education and Pedagogy at The Norwegian School of Sport Sciences. Engelsrud is educated both as a physiotherapist and as physical education teacher. She has a particular expertise in qualitative research, methodology, phenomenology, body appreciation and exploratory movement. Her main areas in research concern fundamental problems and questions related to those subjects. She tutors PhD students and work with several interdisciplinary research projects.

FORFATTERBIO

Tone Pernille Østern, med doktorgrad i dansekunst fra Theatre Academy/UniArts Helsinki, er dansekunstner og professor i kunstfagdidaktikk med fokus på dans ved NTNU Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet. Hun er aktiv som kunstner/forsker/lærer, med spesiell interesse for sosialt engasjert (danse)kunst, dans i dialog med samtiden, kroppslig læring, estetisk tilnærming til læring, koreografiske prosesser, kvalitativ og post-kvalitativ forskningsmetodologi, samt veiledning. Hun er leder av masterstudiet i kunstfagdidaktikk og veileder master- og ph.d.-studenter i inn og utland.

Gunn Engelsrud, med doktorgrad fra Det samfunnsvitenskapelige fakultet ved Universitetet i Oslo, er professor i helsefagvitenskap ved Seksjon for kroppsøving og pedagogikk ved Norges Idrettshøgskole i Oslo. Engelsrud har utdanning både som fysioterapeut og kroppsøvingslærer. Hun har en særlig kompetanse innen kvalitativ forskning og metodologi, fenomenologisk teori/filosofi og kroppsforståelse. Hennes ekspertise er også utforskende bevegelsespraksis, og der hun både underviser, veileder ph.d. -studenter og arbeider med flere tverrfaglige forskningsprosjekter.